

7. Степанянц М.Т. Бог—человек—общество в традиционных культурах Востока.— М.: Наука; Издательская фирма: Восточная литература, 1993.— 224 с.
8. Торчинов Е.О. Пути философии Востока и Запада: познание запредельного / Е.О. Торчинов. – СПб.: Азбука-классика, Петербургское Востоковедение, 2007. – 480 с.
9. Усик А.В. Діалог культур: західна та китайська традиційна філософія / А.В. Усик // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури, 2005. – № 45 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_45/Usyk.htm.
10. Феоктистов В. Ф. Модель личности в традиционной китайской философии: дискуссия в западной синологии / В.Ф. Феоктистов // Восток–Россия–Запад: Исторические и культурологические исследования. – М.: Памятники исторической мысли, 2001. –779 с. – С.413–421.
11. Ян Хин Шун. Древнекитайский философ Лао-цзы и его учение. – М.-Л., 1950 [Електронний ресурс] / Ян Хин Шун. – Режим доступу: <http://www.lib.ru/POECHIN/lao1.txt>.

References

1. Bilchenko, Ye.V. (2013). Category of structure and II deconstruction as gestures of traditional culture: after the example of Chinese postmodern. Retrieved from: <http://www.stattionline.org.ua/kultura/112/20959-kategoriya-strukturi-ta-ii-dekonstrukciya-yak-zhesti-tradicijnoi-kulturi-na-prikladi-kitajskogo-postmodernu.html> [in Ukrainian].
2. Vasiliev, V.P. (1995) Confucianism In: Confucius. I believe in Antiquity. Moscow: Respublika [in Russian].
3. Maslov, A.A. (2005). Riddles, mysteries and codes of 'Dao de zin'. Rosrtov-on-Don: Fenix [in Russian].
4. Moroz, Yu.A. (2012). Philosophical analysis of ethical aspects in Confucian studies. *Visnyk SevNTU*, 126/2012, 209-213 [in Russian].
5. Roger T. Ames (1995). The Focus-Field Self in Classical Confucianism. In: This is Human. Anthology. Moscow: Nauka [in Russian].
6. Social philosophy. Lektion book (2005). Stavropol: Izd-vo SGU [in Russian].
7. Stepaniants, M.T. (1993). God – Human – Society in traditional cultures of the Orient. Moscow: Nauka; Publishing house 'Orient literature' [in Russian].
8. Torchinov, Ye.A. (2007). The ways of Eastern and Western philosophy: a cognition of transcendental things. St.-Petersburg: Azbuka-klassika, Peterburgs Oriental Studies [in Russian].
9. Usyk, A.V. (2005). Dialog of cultures: Western and Chinese tradition. *Multiversum*, 45. Retrieved from http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_45/Usyk.htm in Ukrainian].
10. Feoklistov, V.F. (2001). Personality model in traditional Chinese philosophy: discussion in Western sinology. In: East – Russia – West: Historical and cultural studies researches. Moscow: Monuments of historical thought [in Russian].
11. Jan Chin Schun. An (1950). Ancient Chinese philosopher Lao-tse and his study. Retrieved from <http://www.lib.ru/POECHIN/lao1.txt> [in Russian]

УДК 140.8: 316.3

Попович Олена Вікторівна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філософських наук
Державного вищого навчального закладу
"Приазовський державний технічний університет"
elena_popovich52@mail.ru

СОЦИОГЕНЕЗИС ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ ТА МЕХАНІЗМИ КОМПЕНСАЦІЇ В КУЛЬТУРІ

Аномальні і девіантні прояви чуттєвості і мислення, що розкривають себе у творчості, потребують аналізу компенсаційного феномена, що спонукає до вибуху креативності. Історія культури сповнена епізодами, які свідчать про те, що проблема співвідношення обдарованості й божевілья в різних аспектах нагадувала про себе багатьма очевидними фактами. Положення про те, що порушення психічного здоров'я є наслідком процесу ускладненої соціалізації індивіда, досі є головною ідеєю психоаналізу та багатьох напрямів гуманістичної психології.

Ключові слова: творчість, компенсація, адаптація, норма, патологія, культура.

Попович Елена Викторовна, кандидат педагогических наук, доцент кафедры философских наук Государственного высшего учебного заведения "Приазовский государственный технический университет"

Социогенезис психических нарушений и механизмы компенсации в культуре

Аномальные и девиантные проявления чувственности и мышления, раскрывающие себя в творчестве, требуют анализа компенсационного феномена, который побуждает к взрыву креативности. История культуры полна эпизодами, свидетельствующими о том, что проблема соотношения одаренности и безумия в различных

аспектах нагадувала о себе многими очевидними фактами. Положение о том, что нарушение психического здоровья является следствием процесса осложненной социализации индивида, до сих пор есть главной идеей психоанализа и многих направлений гуманистической психологии.

Ключевые слова: творчество, компенсация, адаптация, норма, патология, культура.

Popovych Olena, PhD in Pedagogics, associate professor of the philosophical sciences chair, Pryazovskiy State Technical University

The social genesis of mental disorders and mechanisms of compensation in culture

Abnormal and deviant manifestations of sensibility and thought, revealing themselves in the art work, requiring the analysis of compensatory phenomenon that leads to an explosion of creativity.

Cultural history is full of episodes, which show that the problem of correlation of the talent and madness in different aspects reminded of itself by many obvious facts.

An important contribution to the study of the compensatory mechanism is made by psychoanalysis, who expressed the idea of sociogenesis of the mental disorders. The thesis that the mental health disorder is the result of a complicated process of socialization of the individual, is still the main idea of psychoanalysis and many areas of humanistic psychology.

The founder of psychoanalysis, Freud believed that neuroticism society all its members, and in every civilization there are conflicts between human needs that laid unconscious and so control their expression, performing "superego." According to Freud, the dominance of sexuality is replaced by the desire for power and strength, which impede the implementation of self-inferiority, lack of inner freedom. Neurosis that society is experiencing, according to Freud, can be overcome through compensation by certain social institutions. The role of these institutions for different segments of society can perform work – in the broadest interpretation of it – as well as art and religion. Man is subject to the highest level of their activity, integrity and autonomy, which includes a compensation process and the phenomenon of creativity.

The concept of "compensation" necessitates the involvement of studying this problem experience of psychiatry and psychoanalysis. According to A. Adler neurosis, which is diagnosed in humans – is an individual reaction to the complexity of personal affirmation of social status. Clarification of the issue of compensation actions lies in its combination of creativity (creativity). Solving the problems of compensation phenomenon requires, in our view, address the problem of canonical unity of the human person and the mind – body, soul and spirit. Our study indicate the facts are biographies of famous artists who entered the history of psychiatry as her patients.

In this connection K.-G. Jung offers so-called "therapeutic method". According to the theory of Jung, severe mental condition "unconscious" and "compensation" are the intersection, according to our ideas as if coming to a common threshold under which come the "move" creativity, making the source of creativity. It is necessary to take into account the typology of introvert or extrovert psyche.

According to Jung, characterized introvert installation approval subject and his conscious intentions and objectives in relation to the requirements of the object (for example, the material of the artistic work that creates a writer). To illustrate this situation can figure Beethoven. Extrovert setting, by contrast, is characterized by the conquest of the demands of the object (in our consideration of this situation can be illustrated by figure of Primachenko).

The phenomenon of cognitive activity is as follows: a person is conceived not only conscious, but on an unconscious level. We can conclude that the person is the subject of the Summit their activity, integrity and autonomy, which includes a compensation process and the phenomenon of creativity.

The general trend of humanization manifested primarily in changing the paradigm of psychiatric nosology centre on personality-oriented and adaptive. Attention is paid not to study how the disease entity as an abstract theoretical construct, and the study of personality functioning in a disease. Accordingly K. Yaspers viewed mental illness as a long-term phenomenon, rooted in the life of the whole person. He believed that the separation of disease from the general context of the individual's life make it unclear etiology, and treatment may be false. This is consistent with his ideas, according to which the biological events "modified human behavior over time", and the disease can be grasped as a special, unique individual characteristic specific mode of existence, which is formed of existence.

Analysis of transformation problem of compensation phenomenon in the history of psychiatric theories reveals the inconsistency that is the various estimates – from overuse and absolute disregard to the role of society in the life of a mentally ill person. It is very important that the intelligence fixed interest compensation phenomenon, which could give more chances for rehabilitation, which tend million.

Key words: creativity, compensation, adaptation, norm, pathology and culture.

В історії вивчення кореляції соціально-психологічних та культуротворчих артефактів розвитку людини важливу роль відіграють проблеми співвідношення нормативних та девіантних виявів чуттєвості, мислення. Сучасні уявлення про норму сформовані контекстом глобалізації культуротворення. На нашу думку, негативною слід вважати тенденцію, коли не тільки відхилення, а навіть маргінальність або різноманітні винятки щодамі більше стають звичними, тобто правилом, а значить претендують на визнання їх нормою. В таких умовах аномальні і девіантні прояви чуттєвості і мислення, що розкривають себе у творчості, потребують аналізу компенсаційного феномену, що спонукає до вибуху креативності. Саме цим і обумовлюється актуальність теми дослідження.

Проблема феномена компенсації в найбільшій мірі розроблена в психології й психіатрії: Ф. Александер, О. Бергштейн, С. Гроф, Б.Д. Карвасарський, С. Кречмер, А. Кронфельд, О. Ранк, Ж.-М. Шарко, Л. Шерток та ін.

Аналіз джерел за означеною тематикою переконливо свідчить, що відновлення порушених психічних функцій і поведінки відбувається шляхом компенсації дефекту (А. Адлер, А. Анг'ял, Б. Бірман, К. Юбірнбаум, А. Валлон, Г. Залевський, Р. Краффт-Ебінг, О. Певницький, М. Роговін, Ш. Ференці та ін.).

Автор статті поділяє думку Ю. Нуллер, яка твердить, що дотепер наукові дискурси визнавали відсутність об'єктивної й доказової теорії, що допомогла б ученим визначити принципи нормативності [16, 41]. Заслуговує на увагу той факт, що взаємозв'язок обдарованості та психічних аномалій і відповідні компенсаторні механізми, які призводять до прояву креативності в соціокультурному просторі потребують подальшого поглибленого аналізу і систематизації – це і визначимо за мету нашого дослідження.

На нашу думку, переконливою є теза відомого психіатра П. Ганнушкіна, що на всіх загальних поняттях та уявленнях психіатрії "...віддзеркалюються погляди... відповідної історичної епохи...", а за станом психіатричної допомоги в країні можна робити висновок про ступінь культури цієї країни" [7, 97].

Розгляд питання в контексті характеру утримання стану забезпечення душевнохворих свідчив про усвідомлення суспільної відповідальності за ставлення до психіатрично-хворої людини. Процес гуманізації був обумовлений змінами як соціальних відносин, так і правового становища людини у суспільстві.

У цьому контексті слід виокремити працю В. Асмуса "Античні мислителі про мистецтво" (1938), у якій робиться акцент на думці Платона: "...без божевілля не може бути жоден великий поет..." [5], яку не беруться спростовувати навіть найталановитіші словесні образотворці. З іншого боку, на особливу увагу заслуговують праці психолога-криміналіста Ч. Ломброзо (1836-1909), зокрема трактат "Геніальність і божевілля", "Кохання у божевільних", "Новітні успіхи науки про злочинця", які набули популярності в 80-90-і роки XIX ст. в Німеччині, Австрії, Росії та Франції. У своїх розвідках учений досліджує патологічні аспекти творчості видатних митців і не тільки їх. Він запропонував розглядати психічні хвороби і травми як надприродний стимул людської обдарованості; одиничні трагічні факти важких психічних захворювань митців перетворювалися у нього на певну психічну норму, натомість факти успішної художньої творчості в межах норми не фіксувалися як такі, що не потребують медичної уваги [9, 94].

В. Гірш – німецький психолог і психіатр, який був опонентом Ч. Ломброзо, у передмові до власної роботи "Геніальність та виродження" висловив зовні парадоксальну думку, що душевні захворювання завжди мали значний вплив на історію та розвиток культури [8, 27], напевно й не підозрюючи про існування компенсаційно-креативних її функцій.

Історія культури сповнена епізодами, які свідчать про те, що проблема співвідношення обдарованості й божевілля в різних аспектах сама нагадувала про себе багатьма очевидними фактами. Зокрема, Л. Левчук у роботі "Психоаналіз: історія, теорія, мистецька практика" (2002) розвиває концепцію Ч. Ломброзо, що найдраматичніше зв'язок геніальності й божевілля розкривається в музичній творчості, коли досліджує як італійський теоретик намагається зрозуміти джерела музичної форми, показати залежність звуку від емоційних станів людини. Музика, за Ломброзо, стимулює емоційне збудження людини і саме тому стає сферою божевілля, і він знаходить в біографіях "геніальних божевільних" – Моцарта, Латтре, Шумана, Бетховена, Доніцетті, Перголезі, Генделя – підтвердження своєї концепції, так аргументуючи зв'язок художньої творчості з хворобливими психічними станами [13, 140].

Суттєву роль душевнохворих в історії відзначає відомий філософ, психіатр та психолог К. Ясперс, який на початку своєї діяльності не тільки вивчав психіатрію, а й парадигмально реконструював її, наполягаючи на особливому магичному статусі психічно хворих і підкреслюючи, що "...таких людей ніколи не вважали душевнохворими; те, що ми назвали б "хворобою", розцінювалося як духовний дар..." [21, 606].

Ми поділяємо глибоко правдиву думку засновника психоаналізу З. Фрейда (1856-1939), який вважав, що суспільство невротизує усіх своїх членів, і в будь-якій цивілізації виникають конфлікти між потребами людини, що закладені у "Воно" (позасвідомому), та тим контролем за їх виявом, що здійснює "Супер-Его". Л. Левчук, аналізуючи феномен "Супер-Его", посилається на позицію А. Адлера, який інтерпретував його як совість. Якщо орієнтуватися на точку зору цього учня З. Фрейда, то компенсаційні процеси, в принципі, не позбавлені морально-етичного підтексту, а невроз, який переживає суспільство, на думку Фрейда, можна подолати завдяки компенсації за допомогою певних суспільних інститутів. Роль цих інститутів для різних прошарків суспільства можуть виконувати і творчість – в найширшому її тлумаченні, – і мистецтво, і релігія, і постійно вдосконалювана інформаційна мережа.

Специфічні параметри поняття "компенсація" зумовлюють необхідність залучення досвіду психіатрії та психоаналізу для практичного використання цього феномена. У цьому зв'язку слід під-

креслити наявність ще однієї тенденції, яка пов'язана з ототожненням двох принципово різних понять: креативність психічнохворої людини й функції культури.

Адлер досить активно популяризував поняття "стиль життя", надаючи виняткового значення оточенню, у якому формується індивід в дитинстві. Гідним уваги ми вважаємо і те, що фрейдівське домінування сексуальності теоретик психоаналізу небезпелічно замінює прагненням до влади і могутності, здійсненню якого заважають почуття власної меншовартості, відсутність внутрішньої свободи. Світоглядно важливою є концептуальна думка вченого, що невроз, який діагностується у людини, – це, власне індивідуальна реакція на складність утвердження особистісного суспільного стану. Отже, широковживані Адлером у різних аспектах поняття "компенсація – надкомпенсація" позначають засіб подолання, наприклад, фізично-тілесної неповноцінності, засіб здобуття коректної моральної свободи.

Розв'язання проблеми становлення феномена компенсації потребує, на нашу думку, звернення до проблеми канонічної єдності людини, особистості та її психіки – тіла, душі і духу.

Показовими стосовно нашого дослідження є факти біографій відомих митців, які увійшли в історію психіатрії як її пацієнти. Аналіз відповідного матеріалу дозволив би встановити причини та можливості дії феномена компенсації, що трансформується у творчість. Дослідження "Клінічні архіви. Геніальність та обдарованість", що було здійснене у закритому друці впродовж 1924-1927 рр., засвідчує специфічні факти творчого процесу: Гофман, Вальтер Скотт, Оноре де Бальзак, Моцарт, Джон Баньян та багато інших.

Звернемося до явища "компенсація". Як показав аналіз літератури, це такий феномен, який діє в людині не тільки, коли вона не спить, а й уві сні, коли вона переживає сновидіння. За К.-Г. Юнгом, сновидіння, що мають власну функцію – це немов вікно в колективне позасвідоме [18, 183].

Потребує з'ясування питання дії компенсації, її поєднання з творчістю (креативом). У цьому зв'язку Юнг пропонує так званий "терапевтичний метод". Розробляючи власну модель психіки, швейцарський учений пішов значно далі З. Фрейда, структурувавши не тільки "позасвідоме", а й свідоме. Згідно з теорією Юнга, тяжкий психічний стан, "позасвідоме" та "компенсація" мають точку перетину, за нашим уявленням, ніби приходять до спільного порогу, за яким вступають у "хід" творчі здібності, складаючи джерело розвитку креативності.

Як довів аналіз джерельної бази з означеної тематики, феномен пізнавальної діяльності здійснюється в такий спосіб: людині мислиться не тільки на свідомому, а й на несвідомому рівнях. Можна зробити висновок, що людина є суб'єктом на вищому рівні своєї активності, цілісності, та автономності, яка містить в собі процес компенсації і феномен креативу.

Проблема, яку ми аналізуємо, вимагає залучення в контексті нашого розгляду ще однієї важливої ідеї Юнга, а саме: необхідно враховувати типологію особистості як інтровертовану чи екстровертовану її психіку. Згідно з Юнгом, інтровертована установка характеризується утвердженням суб'єкта та його свідомих намірів і цілей стосовно вимог об'єкта (наприклад, матеріалу художнього твору, що створює письменник). Проілюструвати це положення може постать Бетховена. Екстравертована установка, навпаки, характеризується підкоренням суб'єкта вимогам об'єкта (у нашому розгляді це положення може проілюструвати постать М. Примаченко).

Ми вважаємо, що послідовники З. Фрейда – А. Адлер, А. Фрейд, Е. Фромм, К. Хорні, К.-Г. Юнг – які впродовж ХХ ст. досліджували представників різних культур та здійснили аналіз великого масиву станів дезадаптації індивідів а також тих механізмів психологічного захисту, що спрямований на компенсацію реальної або уявленої фізичної чи психічної неповноцінності, значно вплинувши своїм досвідом та його осмисленням на зміну існуючої психіатричної парадигми.

Загальна тенденція гуманізації проявилася передусім у зміні психіатричної парадигми з нозоцентричної на особистісно-орієнтовану та адаптаційну [2; 6; 15; 17]. Останні дві акцентують не на дослідженні хвороби як нозологічної одиниці, що є абстрактним теоретичним конструктом, а на вивченні особистості, що функціонує в умовах хвороби. Це цілком відповідає ідеї Карла Ясперса, згідно з якою біологічні події "модифікуються у часі поведінкою людини", і хвороба може бути досягнута як особливий, властивий конкретній особистості своєрідний спосіб існування, який формується екзистенцією [21, 468].

Для Ясперса психічне життя кожної людини – це цілісність, що перебуває у часі. Говорячи про цілісність людського життя, філософ має на увазі єдність, що проявляється у єднанні "...внутрішнього та зовнішнього досвіду людини, її переживань, дій та поведінки – єднанні, яке об'єктивується у сукупності явищ..." [21, 566]. Психічну хворобу геніальний дослідник розглядає як тривале явище, укорінене в житті особистості в цілому; він вважає, що відокремлення захворювання від загального контексту життя індивіда зробить його етіологію незрозумілою, а лікування може бути помилковим [21, 560].

Отже, здійснивши аналіз соціогенези психічних розладів та відповідних механізмів компенсації в соціокультурному просторі, можна зробити такі висновки. Аналіз трансформації проблеми феномена компенсації в історії психіатричних теорій виявляє суперечливість, яка полягає в розмаїтті

оцінок – від надмірного захоплення та абсолютизації до ігнорування ролі суспільства в житті психічно хворої людини. Вагомий внесок у вивчення компенсаторного механізму зроблено представниками психоаналізу, які висловлювали ідею соціогенези психічних розладів. Положення про те, що порушення психічного здоров'я є наслідком процесу ускладненої соціалізації індивіда, досі є головною ідеєю психоаналізу та багатьох напрямів гуманістичної психології. При цьому дуже важливо, що ці розвідки фіксують інтерес до феномена компенсації, а це може давати додаткові шанси на реабілітацію, якої прагнуть мільйони.

Людина пристосовується до хвороби не пасивно, отже, необхідним є подальше дослідження кореляції психосоматичного та ментального стану людини з її соціокультурною активністю, прозорістю і передбачуваністю поведінки.

Література

1. Александер Ф. Человек и его душа: познание и врачевание от античности до наших дней / Ф. Александер, Ш. Селесник ; пер. с англ. И. Козыревой, И. Киселевой. – М. : Прогресс-культура, 1995. – 605 с.
2. Александровский Ю. А. Состояния психической дезадаптации и их компенсация / Ю. А. Александровский. – М. : Наука, 1976. – 272 с.
3. Ананьев Б. Г. Опыт экспериментального изучения влияния музыки на поведение ребёнка и взрослого / Б. Г. Ананьев. – Владикавказ : Красный Октябрь, 1928. – 192 с.
4. Анастаси А. Дифференциальная психология. Индивидуальные и групповые различия в поведении : пер. с англ. / А. Анастаси. – М. : Апрель Пресс : ЭКСМО-Пресс, 2001. – 752 с.
5. Асмус В. Ф. Платон: эйдология, эстетика, учение об искусстве / В. Ф. Асмус // Историко-философские этюды. – М. : Мысль, 1984. – С. 3-44.
6. Вассерман Л. И. О системном подходе в оценке психической адаптации / Л. И. Вассерман, М. А. Березин, Н. И. Косенков // Обзор психиатрии и медицинской психологии им. В. М. Бехтерева. – 1994. – № 3. – С. 16–25.
7. Ганнушкин П. Б. Постановка вопроса о границах душевного здоровья // П. Б. Ганнушкин. Избранные труды. – М. : Медицина, 1964. – С. 97–108.
8. Гирш В. Гениальность и вырождение / В. Гирш. – СПб. : Потаенное, 2005. – 200 с.
9. Эстетика : підручник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, Д. Ю. Кучерюк ; за заг. ред. Л. Т. Левчук. – К. : Вища шк., 1997. – 399 с.
10. Каннабих Ю.В. История психиатрии / Ю.В. Каннабих. – Репринт 1928 г. – М. : Центр творч. развития МГП ВОС, 1994. – 520 с.
11. Клинический архив. Гениальности и одаренности [Электронный ресурс] / под ред. Г. В. Сегалина. – Свердловск : Издание редактора, 1925–1930. – Режим доступа: <http://pathographia.narod.ru/index.htm>.
12. Левчук Л. Т. Психоанализ: от бессознательного к "усталости от сознания" : [моногр.] / Л. Т. Левчук. – К. : Либідь, 1989. – 279 с.
13. Ломброзо Ч. Гениальность и помешательство / Ч. Ломброзо. – М. : Республика, 1996. – 398 с.
14. Лоскутова В. А. Реферат Форума "Являются ли психиатры вымирающим видом", опубликованного в журнале Всемирная психиатрия. – 2010. – Т. 9. – № 1. – С. 21–40 / В. А. Лоскутова // Социальная и клиническая психиатрия. – 2010. – Т. 20, вып. 2. – С. 108–110.
15. Налчаджан А. А. Социально-психологическая адаптация личности: Формы, механизмы, стратегии / А. А. Налчаджан. – Ереван : Луйе, 1988. – 145 с.
16. Нуллер Ю. Л. О парадигме и психиатрии // Обозрение психиатрии и мед. психологии им. В.М. Бехтерева. – 1991. – № 4. – С. 5–13.
17. Рубинштейн С. Я. Психология умственно отсталого школьника / С. Я. Рубинштейн. – М. : Аспект, 2005. – 448 с.
18. Юнг К. Г. Личное и сверхличное, или коллективное бессознательное // Юнг К. Г. Психология бессознательного. – Мн. : Харвест, 1993. – С. 103–249.
19. Юнг К. Г. Психологические типы / К. Г. Юнг ; пер. с нем. С. Лоис, перераб. и доп. В. Зеленским. – СПб. : Ювента, 1995. – 716 с.
20. Ярская-Смирнова Е. Р. Социокультурный анализ нетипичности / Е. Р. Ярская-Смирнова. – Саратов : Сарат. гос. техн. ун-т, 1997. – 272 с.
21. Ясперс К. Общая психопатология / К. Ясперс ; пер. с нем. Л. О. Акопяна. – М. : Практика, 1997. – 1056 с.

References

1. Aleksander, F. (1995). Human and his soul: knowing and medicine from the Antic to the present. M.: Progress-kultura [in Russian].
2. Aleksandrovskiy, Yu. A. (1976). Condition of the psychical disadaptation and their compensation. Moscow: Nauka [in Russian].
3. Ananayev, B.G. (1928). Experience of researches of music on example of a child and adult behavior. Vladikavkaz: Krasniy Oktiabr [in Russian].

4. Anastazi, A. (2001). Differential psychology. Individual and group difference in the behavior. M.: Aprel' Press : EKSMO press [in Russian].
5. Asmus, V.F. (1984). Platon: eidology, aesthetics, conception about art. Historical and philosophical etudes. M.: Misl [in Russian].
6. Vasserman, L.I. (1994). About systematic approach and appreciation of human adaptation. Obzor psihiatrii i meditsinskoj psihologii im. V.M. Behtereva. 3,16-25 [in Russian].
7. Gannushkin, P.B. (1964). The issue about ranges of the soul health. Selected works. M.: Meditsina [in Russian].
8. Girsh, V. (2005). Genius and virogdenie. Spb: Potaennoe [in Russian].
9. Aesthetics : Text book. L.T. Levchuk (Eds.), V.I. Panchenko, D.Yu. Kucheruk. (1997). Kyiv: Vishcha shkola [in Russian].
10. Kannabih, Yu.V. Yu.V. Kannabih. – reprint 1928 g. (1994). M: Tsentr tvorch. razvitia MGP VOS [in Russian].
11. Clinic archive. Genius and talent. (1925-1930). Sverdlovsk : Izdanie redaktora [in Russian].
12. Levchuk, L.T. (1989). Psychoanalysis: from unconscious to "tiring from conscious". K.: Libid' [in Russian].
13. Lombrozo, Ch. (1996). Genios and gift. Moscow: Respublika [in Russian].
14. Loskutova, V.A. (2010). Proceedings of Foruma "If psychiatrists are being disappeared kind". Vsemirnaya psihiatriya. (Vol. 9), 1, 21-40 [in Russian]. Sotsialnaya i klinicheskaya psihiatriya. (Vol.20), 2, 108-110 [in Russian].
15. Nalchadgan, A.A. (1988). Social-psychological adaptation of the personality. Erevan : Luye [in Russian].
16. Nuller, Yu.L. (1991). About paradigm in psychology. Obozrenie psihiatrii i med. psihologii im. V.M. Behtereva, 4, 5-13 [in Russian].
17. Rubinshtein, S. Ya. (2005). Psychology mental otstalogo pupil. Moscow: Aspekt [in Russian].
18. Yung, K.-G. (1993). Personal and super-personal or collective unconscious. Psychology unconscious. Minsk : Harvest [in Russian].
19. Yung, K.-G. (1995). Psychological types. SPb. : Yuventa [in Russian].
20. Yarskaya-Smirnova, E.P. (1997). Socio-cultural analysis untypical. Saratov : Saratovskiy gosudarstvenniy tehniceskij universitet [in Russian].
21. Yaspers, K. (1997). General psychopathology. Moscow: Praktica [in Russian].

УДК 130.2+81

Лисенко Любов Володимирівна
старший викладач Національної музичної
академії України ім. П.І.Чайковського
lysenko.agapi@gmail.com

ЛІНГВОКУЛЬТУРНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА "ГІПОТЕЗА КРИТИЧНОГО ПЕРІОДУ" Е.-Х. ЛЕННЕБЕРГА

У статті досліджується виняткова роль лінгвокультури у формуванні особистості. Для цього автор, вивчаючи особливості лінгвокультурного та ментального розвитку феральних дітей, обґрунтовує "гіпотезу критичного періоду" Е.-Х. Леннеберга. У міфах, легендах та літературі часто зустрічаються розповіді про дітей, вихованих дикими тваринами. Формується хибне уявлення, що нібито завдяки своєму специфічному вихованню феральні діти представляють собою людське ество в чистому, незіпсованому вигляді, а їхня подальша інтеграція у суспільство є порівняно легкою. Натомість, правдиві історії з життя справжніх "мауглі", описані в статті, переконують в протилежному.

Ключові слова: феральні діти, лінгвокультура, окультурення, омовлення, "гіпотеза критичного періоду".

Лысенко Любовь Владимировна, старший преподаватель Национальной музыкальной академии Украины им. П.И. Чайковского

Лингвокультурная обусловленность становления личности и "гипотеза критического периода" Э.-Х. Леннеберга

В статье исследуется исключительная роль лингвокультуры в формировании личности. С этой целью автор, изучая особенности лингвокультурного и ментального развития феральных детей, обосновывает "гипотезу критического периода" Э.-Х. Леннеберга. В мифах, легендах и литературе часто встречаются рассказы о детях, воспитанных дикими животными. Формируется предвзятое мнение, что благодаря своему специфическому воспитанию "феральные дети" представляют собой человеческое ество в чистом, неиспорченном виде, а их дальнейшая интеграция в социум относительно простая. Однако правдивые истории из жизни настоящих "маугли", описанные в статье, убеждают в обратном.

Ключевые слова: феральные дети, лингвокультура, окультуривание, оязыковление, "гипотеза критического периода".